KÖNYVJELZŐ
AZ ÚJ SZÓ MELLÉKLETE

2004. december 9., csütörtök 3. évfolyam, 12. szám

koccanás

hunyorító lámpaszem
kapaszkodó ujjak
fénynyalábok
sugaras árnyék
pókhálószerű szirmok
támadóállás-forma
sorrendek kapaszkodó
tabloid automatizmusa
misztikus érthetetlenség
értelmek értetlenkedése
olyan sűrű erdőbe
menjünk a fákat
még itt párhuzamosan
fények a kéreg
az aljnövényzet
a vihartörte fatörzs
bodzavirág-mézű
ragaszkodás
itt vagyunk még
maradj itthon
bekenem a száraz
gerendákat
virágozzon a nap
papírlap és elrendezés
éjjeli körte fényénél
írom a felébredt
lelkemet tökéletesen
láttam álmomban a
testeket
éppen amit elképzeltem
megéledt a béke
a fejemben fészkel
a zseremben
s a sepersem
pelejlem trentuken
sem lehejtem el
f a szurkalmat
ló pirjacsur tófa
pélke termulon
falaj kampast u
lé kantol prikul
latul pérka fun
plukto halom usztum
visto kerti padon
furton folyvást
fitul korpa kasul
kunton lapul feleste
kimertelen hatul
férkültes hörpöl
kalapos töhötöm
lében zsírkál
táltos majon hétszer
hason tehet vakon
dokto le fente pu
lokták őket fé
ketlenül a kiste
füle helye bóka
lentelen titka
szikra szeret keske
fortol time ker
csere ó pesten

Bolemant László

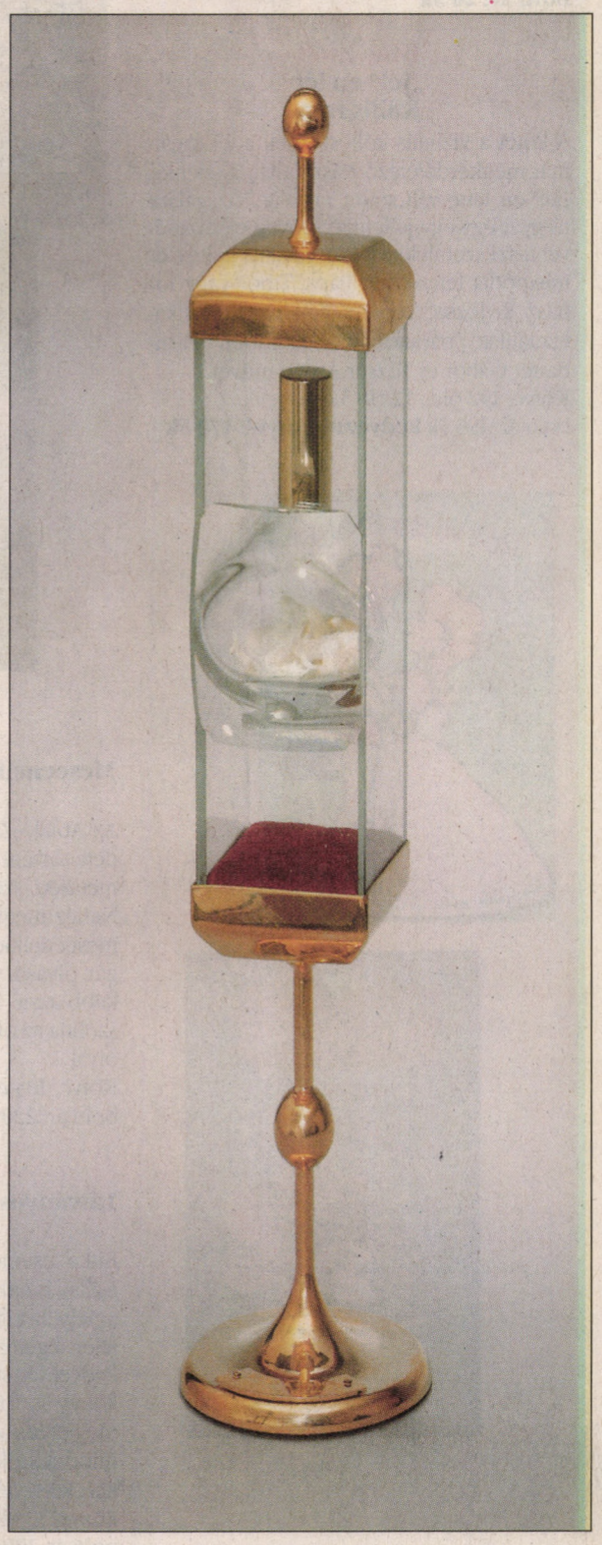

Németh Ilona: Ereklyetartó I. (Objekt. Réz, üveg, nagyítóüveg, bársony, köröm. Fotó: Martin Marenčin)

Balázsy Géza
Rózsa és Ibolya
AB-ART

A *Kifesthető meseirkák* sorozat újabb darabja ez a népmese-feldolgozás. A mese mellett ott találjuk a rajzban elbeszélt történetet is. A Balázsy Géza illusztrátor alkotta rajzok kifesthetők.
Kapcsolt füzet, 16 old., 15x21 cm
bolti ár: 20 Sk

Beke Zsolt
„Jel"-en lét
Kalligram

A kötet a vizuális költészetnek a jel fogalmát megkérdőjelező írásmódját, a jelenlét „jel"-en létté változását taglalja. Vizsgálata tárgyát egy-egy jellemző szöveg elemzésével teszi szemléletessé. A vizuális költészet írásmódja fejezetben Papp Tibor vagy Juhász R. József verse a háttér, a Retorika, vizualitás, paranomázis címűben Farnbauer Gábor és Tőzsér Árpád művei.
Kötve, 192 old., 12x18,5 cm
bolti ár: 190 Sk **kedvezménnyel: 170 Sk**

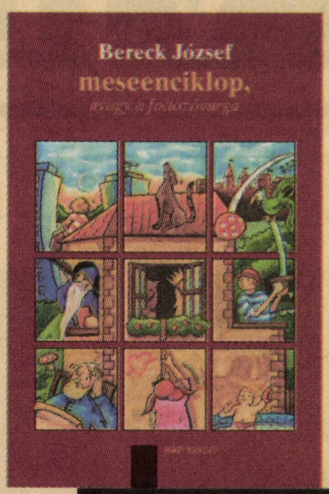

Bereck József
Meseenciklop, avagy a foltozóvarga
Nap Kiadó

Az Ablak–Zsiráf típusú, ábécérendbe szedett történetek tárháza ezúttal egy tőrőlmetszett szépirodalmi művel gyarapszik. Nehéz meghatározni, vajon Bereck József meseenciklopja azzal lopja-e majd be magát olvasói szívébe, amiről szól, vagy inkább azzal, ahogyan szól, s ahogyan megszólítja az olvasóit. Csanda Máté illusztrációival.
Kötve, 104 old., 11,5x16,5 cm
bolti ár: 220 Sk **kedvezménnyel: 200 Sk**

Bödők Zsigmond
Látványos égi jelenségek 2005–2006
Nap Kiadó

Ritka csemege Bödők Zsigmond újabb csillagászati témával foglalkozó könyve, amely az előttünk álló két év látványos égi jelenségeire hívja fel a figyelmet. A szerző kedveli a sorozatokat, hiszen a mostani könyv is folytatása a két évvel korábban megjelentnek, amely mind a laikusok, mind a szakmabeliek körében jelentős sikert könyvelhetett el.
Fűzve, 72 old., 14,8x21 cm
bolti ár: 190 Sk **kedvezménnyel: 170 Sk**

Bugár Béla
Olyan országban élek...
Kalligram

A *Magyarokról és szlovákokról, mulasztásokról és lehetőségekről* alcímű kötet az MKP elnökének, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa alelnökének három közéleti előadását-beszédét tartalmazza, s egy százoldalas mélyinterjút (a kérdező Szigeti László) a kisebbségi érdekképviseletről, Szlovákiáról, Közép-Európáról, a szlovákiai magyarokról. Első, javított utánnyomás.
Kötve, 192 old., 12x18,5 cm
bolti ár: 190 Sk **kedvezménnyel: 150 Sk**

Calvus, Jehan
Bumgártész
Kalligram

Kép és szöveg, fogalom és ábra elválaszthatatlan és utánozhatatlanul egyedi ötvözete ez a szokatlan kivitelezésű könyv, ez a rendhagyó regény. Olyan mű, melynek létrejöttéhez semmi más nem kellett, csak a korlátokat nem ismerő fantázia kitörése, nem mindennapi műveltség és romlatlan lélek. Bréda Ferenc fordításában.
Kötve, 352 old., 16x24 cm
bolti ár: 399 Sk **kedvezménnyel: 360 Sk**

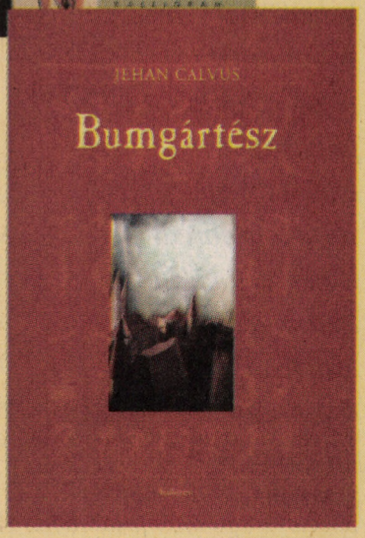

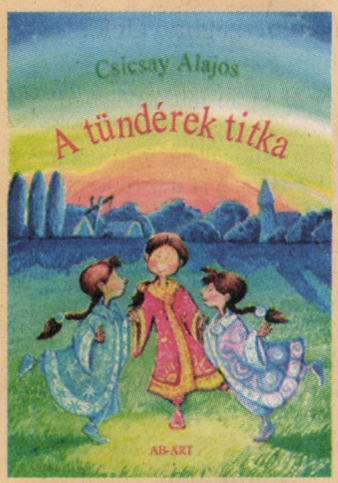

Csicsay Alajos
A tündérek titka
AB-ART

A csodákkal és kalandokkal bőségesen fűszerezett mesekönyv elsősorban az alapiskola első három osztályába járó, tehát 6–8 éves gyerekeknek íródott. A kötetben megelevenedik a Csallóköz élővilága, a gyermekkori élmények s egy álomszerű világ, melyben a természeti jelenségek is emberi formát öltenek. A kötetet Balázsy Géza színes és fekete-fehér rajzai illusztrálják.
Kötve, 80 old., 21x30 cm
bolti ár: 240 Sk

Farkas Zsolt
ÉR
Kalligram

A sokféle műfajban alkotó irodalomkritikus legújabb könyve kellemesen hasznos és szórakoztatva tanító olvasmány. Szerzőjének saját meghatározása szerint „népszerű-tudományos-fantasztikus-romantikus-szocio-pszicho-thriller-akcióvígjáték (12 éven felülieknek kiskorú felügyelete mellett ajánlott) stb., stb.: észosztás, -szorzás stb."
Fűzve, 104 old., 12,3x20 cm
bolti ár: 169 Sk **kedvezménnyel: 149 Sk**

L. Gály Olga
Néma madár
Plectrum

Az önéletrajzi ihletésű mű egy fiatal zsidó nő sorsát, a világháború alatti túlélésért folytatott küzdelmét írja le. A szerző tényszerűen ábrázolja az üldözöttek sorsát.
Fűzve, 216 old., 14,5x21 cm
bolti ár: 200 Sk **kedvezménnyel: 180 Sk**

Gazdag József
A vadászat varázsa
Lilium Aurum

Az ismert vadászíró itt közreadott vadászélményei egyszerre jelenítik meg a természet szépségét és a vadászszenvedélyt felidéző emlékeket. „Hűséges és elkötelezett híve vagyok a vadászterületnek a metszően hideg januárban zajló rókanásztól a friss havon érkező, karácsonyt álmodó december kínálta nyúlvadászatig" – vallja a szerző.
Fűzve, 136 old., 12,7x18,5 cm
bolti ár: 198 Sk **kedvezménnyel: 178 Sk**

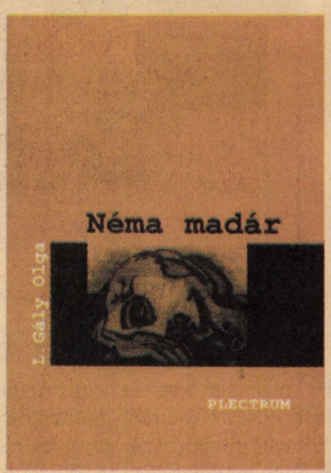

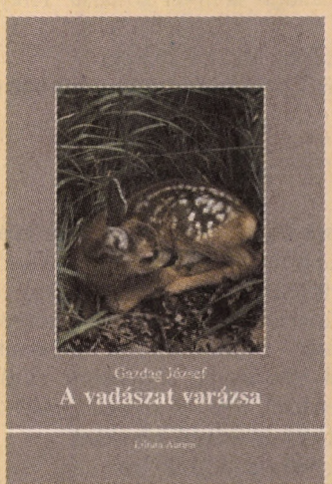

Horváth Géza
Ha megszólít az ének...
Lilium Aurum

A gyűjtemény az 1964-ben alapult CSMTKÉ-nek a négy évtizedes történetét foglalja össze (az énekkar fennállásának harmincadik évfordulóján vette fel a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa nevet). A kötet hat fejezetben tárgyalja a kórus történetét, külön foglalkozva működése irányítóinak életével és munkásságával.
Fűzve, 296 old., 14,5x20,5 cm
bolti ár: 249 Sk **kedvezménnyel: 224 Sk**

Karafiát, Jan
Bogárkák
AB-ART

A tizenegy fejezetből álló mesekönyv a cseh gyermekirodalom klasszikus darabjának számít, s eddig kilencven kiadást ért meg Csehországban. A közvetlen hangú, mélyen humanista mese egy szentjánosbogár-család mindennapjaiba vezeti olvasóit. Pénzes Tímea fordításában, Lucia Pauliková színes rajzaival.
Kötve, 88 old., 21,5x30 cm
bolti ár: 240 Sk

Z. Németh István
Triatlon
Plectrum

A költő és prózaíró tizenharmadik kötete lírai termésének legjavát veszi számba s egészíti ki a legújabb darabokkal. A Triatlon Z. Németh István válogatott és új verseinek gyűjteménye.
Kötve, 126 old., 13x21,5 cm
bolti ár: 200 Sk **kedvezménnyel: 180 Sk**

Németh Zoltán
A széttartás alakzatai
Kalligram

A *Bevezetés a „fiatal irodalom" olvasásába* alcímű kötet a szerzőnek e tárgykörben megjelent tanulmányait és csaknem harminc kritikáját tartalmazza, továbbá a H. Nagy Péterrel, Győry Attilával, Balázs Imre Józseffel, Bedecs Lászlóval, Rácz I. Péterrel, Grecsó Krisztiánnal és Csehy Zoltánnal készült beszélgetését. Név- és tárgymutatóval.
Fűzve, 416 old., 13,5x20,5 cm
bolti ár: 240 Sk **kedvezménnyel: 210 Sk**

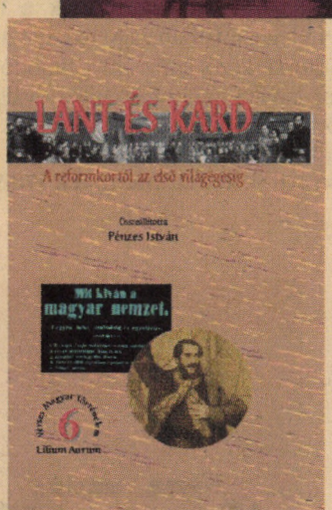

Papp András
A suttogó
Kalligram

Egy novelláskötet és egy regény után újabb elbeszéléseinek gyűjteményével jelentkezik a hajdúszoboszlói szerző. A test és lélek szenvedélyének föltárására összpontosító próza „lassan terebélyesedő rengeteget, és e rengeteg mélyén messzire lobogó, baráti jelzőtüzeket ígér" – ajánlja Papp András könyvét kortársa, Térey János.
Fűzve, 256 old., 11,3x18,5 cm
bolti ár: 220 Sk **kedvezménnyel: 190 Sk**

Pénzes István összeáll.
Lant és kard 6.
Lilium Aurum

A *Verses Magyar Történelem,* a hétkötetes sorozat legújabb darabja a reformkortól az első világháború kitörésének idejéig veszi sorra a magyarok történetének nevezetes fejezeteit – a magyar költők alkotásain keresztül. Korrajzzal, történelmi eligazító jegyzetekkel, név- és szómagyarázattal, a költők kislexikonával, képekkel.
Kötve, 360 old., 12,2x19 cm
bolti ár: 347 Sk **kedvezménnyel: 312 Sk**

Schury, Gudrun
Éltető nedv
Kalligram

Az Éltető nedv olyan mű, amelyben friss lüktetés érződik. Könnyeden olvastatja magát, szórakoztató jellege mégsem megy a minőség rovására. A száraz tudományosság veszélye ellen az üde változatosság elvével védekezik, így például (alcímével – *A vér kultúrtörténete* – összhangban) még egy valódi vámpírtól kért interjú is szerepel benne.
Fűzve, 232 old., 11,3x18 cm
bolti ár: 210 Sk **kedvezménnyel: 190 Sk**

Tornóczi Köles Ildikó
Zümmögő
AB-ART

Óvodásoknak szól ez a csupa szín, tarkabarka verseskötet. 40 oldalon 40 kedves vers, olyan, amelyet megtanulni, mondogatni, eljátszani, továbbgondolni gyerekjáték, s amin kacagni is jócskán lehet. A vidám színes illusztrációk is hozzásegítenek ahhoz, hogy az óvodában vagy odahaza csupa móka legyen a mondókázás. Šmídné Horváth Klára rajzaival.
Kötve, 40 old., 16,2x24 cm
bolti ár: 160 Sk

Könyvjelző – TOP 20

Mellékletünkben ismét közreadjuk az olvasóink által legjobbnak tartott húsz kiadvány sorrendjét (a Könyvjelző utolsó oldalán).

Leghűségesebb slágerlista-alakítónknak, Lelkes Ágnesnek Diósförgepatonyba két 2005-ös esztendőre szóló naptárt küldünk (az AB-ART és a Nap Kiadó ajándéka).

Továbbra is várjuk a mellékletben bemutatott könyvekre szóló szavazataikat!

A HÓNAP VERSE

Késő-őszi dekadencia

(ünnepváró hangul...)

Valld be, gyakran te is úgy szokol,
ahogy én, így november-vég táján,
mikor az ősz jól megbirtokol,
bizsergető láz (csaknem ha vásárlási),
ugye, e dekádencia ehhez hasonló;
mintha lassúdad kapkodol.
Mert bekészít az ember, ácsi,
mert akad ez, nincs amaz, mérlegelsz, a szív benned *hal-dobol.*
Odébb még a kellemes ünnepek,
a szeretet szárnysuhogási,
s addig a köd ül, e huzamos állag,
akár végtagja-hiányzó pantalló,
s az évszaknak illata ... hm,
afféle *FEST* derengő láb-szag...,
vagy valami ehhez hasonló.
De széfem ha végleg lemerül?
Ilyeszthet-e otthon derűt?
S a masszív estéken ülő garnitúra
nem nyúlik e túl hosszúra?
Lebeg a füstüveg szemgolyó –,
de ha aztán *ősze tör:*
akkor majd miféle pozitúra?

A gyerek téged okol.

Vida Gergely

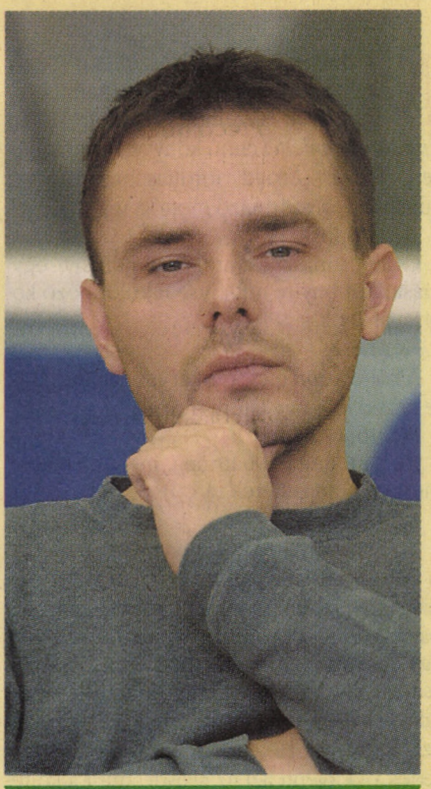

Vida Gergely
(1973. XII. 31., Nyárasd)
Somogyi Tibor felvétele

KÖNYVRŐL KÖNYVRE

Nemes Nagy Ágnes
Bors néni könyve
Kalligram

Kicsoda valójában Bors néni? Határtalan jóságú, kissé korosnak tűnő (nyolcvanéves) tündér, aki fent lakik a padláson, s harminchárom szobájának harminchárom ablakából kitekintve akár harminchárom világot is beláthat. Gondozgatja háztetőnyi magasban levő kertecskéjét, kendőjével tisztítgatja a hold képét, ha foltos, fölszippantja és visszafújja a zacskóba a szétgurult aprócska borsószemeket... A kötet huszonegy verset és három mesét tartalmaz. A gyermekeknek legjobban a Bors néni és a bors, valamint a Bors néni és a nyulak tetszett.

(A könyvismertetésért Barak László *Miféle szerzet vagy te?* című kötetét – válogatott versek CD-vel együtt– szeretném.)

Méry Júlia, Nagymagyar

Csicsay Alajos
Királyok, fejedelmek, kormányzók
Lilium Aurum

Nagyon érdekes, lebilincselő könyv. Főként annak ajánlom, akit érdekel a történelem, és akar is tanulni belőle. Most, a karácsony közeledtével a szülők figyelmébe ajánlom, vegyék meg gyermekük számára, de ajándékozhatják fiatalok is a szüleiknek, mert nemcsak tartalmában jó és hasznos könyv, küllemében is szép. A sok érdekes kép is a könnyű, szórakozva tanulást segíti elő, így a tanítók is használhatják történelemórákon. Aki teheti, olvassa el, nem fogja megbánni.

(Ha írásomat leközlik a Könyvjelzőben, akkor Csicsay Alajos *Híres és hírhedt személyek a magyar történelemben* c. könyvét szeretném.)

Vargáné, Nagymegyer

Hamlettől Finneganig

Mikor erre az estre készültem, Tőzsér Árpád köteteit lapozgattam, s így került kezembe Vladimír Holan *Éjszaka Hamlettel* című könyve, természetesen Tőzsér Árpád fordításában. A mű Lukianosztól származó mottója így szól:

„Menipposz:

Csak csupasz csontokat s néhány, egymástól többnyire miben sem különböző koponyát látok.

Hermész:

A költők épp e csontokat csodálják... Csak te nézed le – úgy látom – őket.

Menipposz:

Jól van, mutasd hát meg, melyik Helené, mert én nem ismerek rá.

Hermész:

Ez a koponya, ez itt Helené..."

Bár az idézett részben a költészetről van szó és persze a költőkről általában, nem szabad figyelmen kívül hagynunk a párbeszéd egy apró momentumát, mely aktuálissá, Tőzsér Árpád esetében pedig különösképpen találóvá teszi Lukianosz szövegét. Ugyanis az a koponya, Helené koponyája már évezredek óta jelenti azt az alapot, amin a költészet, az irodalom virágzik, elég csak a Helené miatt kirobbant trójai háborúra gondolni, s leginkább persze a háború csontjaiból, koponyáiból hexametereket öntő Homéroszra... (Ennek többé-kevésbé egyenes folyományairól, például a magyar irodalom kezdeteinél szerepet játszó, elveszett, s csak szerb fordításában fenmaradt magyar Trója-regényről nem is beszélve.)

És itt most a közös alapot emlegetve nem az „ugyanazt másképpen" sokat hangoztatott elvére gondolok, sokkal inkább arra a folyamatosan bővülő, sokféle irányba burjánzó hagyományra, mely az állandó megújulás jegyében működik. És sokszor ez a megújulás – több gyökeres fordulatával együtt – tetten érhető akár egy életművön belül is. Tőzsér Árpád munkássága kitűnő példája ennek. Elég, ha csak az általa művelt műfajok, műnemek széles palettájára tekintünk, művei közt a különböző formákban írt verseken kívül vizuális költeményekkel, esszékkel, tanulmányokkal, kritikákkal (és még folytathatnám a sort) találkozhatunk. De ennél sokkal fontosabb esetében a szemléletbeli formálódás, az újabb irodalmi és irodalomelméleti irányzatok befogadása, a meghaladottnak vélt belátások felülírása, a folyamatos párbeszéd a természetesen szintén változó Másikkal... Ez semmiképpen sem az aktuális divat követését jelenti, hiszen Tőzsér életpályájának minden állomásán nemcsak hogy érdemben tud hozzászólni az irodalmi diskurzushoz, hanem egyik meghatározója is annak. A következőkben kísérletet teszek arra, hogy ezeknek a változásoknak egy vázlatos, nem minden részletet érintő képét adjam. A kornak megfelelően egyfajta romantikára jellemző, modernista attitűd tükröződik például az egykor sokszor idézett és szavalt korai *Férfikor* című versben, egyfajta kassáki karakánság, hogy ezzel a alliterációval éljek, mely vers az iskolai könyvekben tulajdonképpen sokunk számára az első kontaktust biztosította ezzel a költészettel. Az indulás kötetei mai szemmel mind ebbe a csoportba sorolhatók, így a *Mogorva csillag*, a *Kettős űrben* és az *Érintések*. A *Genezis* című gyűjteményes kötet azonban már a változást jelzi, ahogyan a benne olvasható interjú egyik, fülszövegként is kiemelt részlete mondja: [a kötet] „a teremtés kezdete is akar lenni: kijelöli az alapokat egy további verses világépítéshez." S valóban, a *Vetítés* már egy egészen más poétikát ígér, mint a korábbi kötetekből átmentett művek. Példaként hadd idézzek pár sort: „A kép befelé öblösödik / Egy behajló arcon / forog a szem körbe-körbe // Kilométeróra fény volán üveg / Hever néhány mozdulat száráról letörve // Mögötte még egy létezés tocsog // Őstengerek valami falon". Az elsőféle megszólalási módot követően a nyolcvanas évekre, mint láttuk, egyre inkább az avantgárd versnyelve kerül túlsúlyba. Ez újszerű poétikai megoldásokat, expresszív, szürreális képeket is, ugyanakkor alulretorizált szövegek alkalmazását, az irodalom és a beszélt nyelv közti határ lerombolására tett kísérleteket jelent, s ekkor jellemzi leginkább Tőzsér költészetét a látványbeli elemek alkalmazása, a vizuális költészet formanyelvének kihasználása. Előbbinek a kicsúcsosodása inkább az *Adalékok a Nyolcadik Színhez*, utóbbinak pedig a *Történetek Mittel úrról és a gombáról* című kötet. Az avantgárd nézőpontot elhagyva a késő modern retorikája kerekedik felül. A világba vetett, végességét tapasztaló és a nyelv uralhatatlanságára keserűen ráébredő szubjektum költészetbe, versbe foglalása ez. A *Leviticus* finom szerkezetű versei ennek az irányultságnak felelnek meg. A következő kötet, a *Finnegan halála* pedig már a korábban is fel-feltünedező posztmodern belátásoknak nyit nagyobb teret. S ezzel el is érkeztünk a mához, a mai irányhoz, melyet Tőzsér esetében a *Finnegan halála*, s az azt követő kötet posztmodern technikájú, mégis modern kicsengésű újraírásai, pastiche-ai, szerepversei jelölnek ki. Jellemző esetként hadd ragadjam ki a *Leviticus*-beli *Glossza* című vers újraírt megfelelőjét, a *Sebastianus*t. A *Glossza* ahhoz, hogy az újabb kötet kezdővers lehessen, három pontban változik meg: új címet és alcímet kap, a negyedik meg az ötödik versszak jelentősen átíródik. Az „elővers" negyedik versszaka még egy késő modern szituációt alapít meg, melyben az önkéntes elvonulás, valamint az én és a gondolkodás határainak keresése dominál. Az új változatban ezek a viszonyok már eltűnnek, helyettük az értelmezői közelítéseknek, illetve a nyelv uralhatatlanságának kiszolgáltatott, megszólalni nem tudó Sebastianus ironikus helyzete konstituálódik. Igen, ironikus, hiszen az éppen elénk táruló nyitottság az oka annak, hogy Sebastianus nem tud megnyílni, megszólalni: „nyakadból esendőn áll egy fanyíl ki, / nyitva a mell – s a száj nem tud kinyílni." – olvasható a versben a kinyílást még inkább ironikussá tágító rímpárral. Tőzsér Árpád szövegeinek olvasásához tehát mindig az értelmezési lehetőségek növelésével járul hozzá, ha más műveit is felidézzük. Saját korábbi verseinek pre- és intertextusként való működtetése, az önmagára visszamutató jelölt és jelöletlen utalás jellegzetes szövegszervezőként működik nála. De ugyanígy viselkednek más szerzők szövegei is, s az ezekkel való játék a leghangsúlyosabb témája utolsó kötetének, a *Tanulmányok költőportrékhoz* címűnek. Az itt színre lépő maszkok és perszónák szintén a jellegzetes tőzséri kettősség világát, a régi és az új gondolatok, elméletek együttélését teremtik meg, mégpedig úgy, hogy vagy metaforikusan összeolvadnak, vagy ironikusan elkülönböznek a szövegben megképződő énnel/éntől.

Amit még feltétlenül el kell mondanom Tőzsér Árpád költészetével kapcsolatban, az köteteinek erősen érzékelhető megszerkesztettsége, a munkásságán az állandó megújulás mellett mindvégig megmutatkozó szervezettség. Tőzsér kötetei nem különálló verseket tartalmaznak, sokkal inkább egységbe komponált szövegek, egy kis képzavarral azt is mondhatnám, hogy az olvasónak átnyújtott, alaposan kifejtett mondatok. S ezek között a mondatok között vándor-mondatrészek gyanánt különböző motívumok, témák, szereplők (s mint már említettem, átírások) teszik elkülönböződései ellenére egységessé az életművet. Hogy csak néhányat

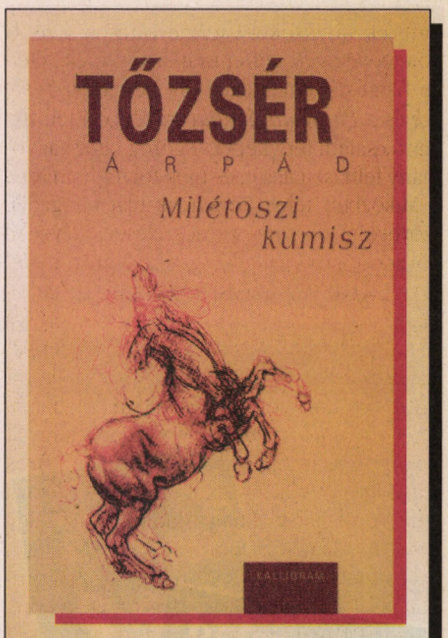

Tőzsér Árpád
Milétoszi kumisz
Kalligram
Kötve, 216 old., 12x18,5 cm
bolti ár: 210 Sk
kedvezménnyel: 189 Sk

emeljek ki: elsőként természetesen a több kötetet végigélt Mittel urat, a gyermek-, illetve fiatalkori emlékeket, így például a *Tépések* és a *Finnegan halála* versekben felbukkanó családi fényképet, a görög-latin hagyomány felhasználását, és még folytathatnám...

Miközben tehát Tőzsér az újat elfogadja, szövegeibe illeszti – természetesen, helyzetéből adódóan –, a régi dolgokra is figyel, emlékeztet, őriz. Lírájára és egyéb írásaira, tanulmányaira, kritikáira a folyamatos tanulás, az állandó felülértékelés, a régi és az új elemek együttes jelenléte jellemző. Ez év elején kiadott, tanulmányokat és kritikákat tartalmazó kötete, a *Milétoszi kumisz* például a tárgyalt irodalmárokat tekintve is követi ezt a kettős irányultságot. Olyan alkotók műveit elemzi, mint Vörösmarty Mihály, Madách Imre, Nagy László, Orbán Ottó, Mészöly Miklós, Rakovszky Zsuzsa, Tandori Dezső, Hizsnyai Zoltán, Esterházy Péter, Kukorelly Endre, Závada Pál, s ugyanez a kiegyensúlyozottság jellemző az elméleti oldalra is: Alexa Károly, Szabolcsi Miklós, Margócsy István, Kulcsár Szabó Ernő, Hans Robert Jauss, Jacques Derrida szövegeit alkalmazza értelmezései során. Érdekes színfoltja a kötetnek – s ennek bizonyára az a nagyon tág értelemben vett nevelői szándék áll a hátterében, mely Tőzsér versfordításainak is –, hogy más irodalmak képviselőit, illetve szövegeik magyarításait is vizsgája, így például Mila Haugová, Vladimír Holan, Tomas Tranströmer és Zbigniew Herbert műveit. S ebben a kötetben erőteljesen jelen van egy olyanfajta szándék, mely szintén a régi és az új megkülönböztetéséből indul ki. Ez a szándék arra irányul, hogy a valóság-, illetve a szövegirodalom szekértáborai között kialakult ellentétet egy harmadik lehetőség, egy mindkettő gondolataiból táplálkozó irodalom segítségével haladja meg. Ennek a törekvésének, az uralkodó iskolák közötti tér kitöltésének nagy haszna lehet, hogy hozzájárul bizonyos alkotók újraértékeléséhez, s ezzel bizonyos szempontból korrigálja a mai irodalomolvasás anomáliáit, egy olyan olvasási módot alkalmaz, mely az irodalmi köztudatból kiszorult műveknek is figyelmet szentel, másrészt pedig természetes módon és (remélhetjük) eredménnyel kérdőjelezi meg a mai élő kánonok érvényét, s mutat rá azok időlegességére.

Végighallgatva ezt a koponyákról, csontokról, átszúrt nyakakról beszélő szöveget, remélem, nem a költők és írók horror iránti érzékenysége bizonyosodott be az Önök számára, hanem Helené koponyájának a bevezetőben említett metaforája nyomán a csontokból, azaz a hagyományból és annak újraírásából vagy, ha úgy tetszik, a „semmiből" megteremtődő élő, virágzó irodalom szépsége. S úgy gondolom, az ebben a teremtésben való részvételnek méltó elismerése az idén Tőzsér Árpádnak odaítélt Kossuth-díj.

Beke Zsolt

(A szöveg a Pozsonyi Casino 2004. november 25-én megrendezett Tőzsér-estjén hangzott el.)

IFJÚSÁGI ÉS GYERMEKIRODALOM

Balázsy Géza
Furgfangos Péter
Mesés foglalkoztató óvodásoknak és kisiskolásoknak
AB-ART
Kapcsolt, 32 old., 15x21 cm
bolti ár: 39 Sk
kedvezménnyel: 35 Sk

Haraszti Mária
A Piros rét meséi
AB-ART
Kötve, 64 old., 21x29 cm
bolti ár: 160 Sk
kedvezménnyel: 140 Sk

Mirtse Zsuzsa
Égforgató csodagyűrű
Méry Ratio
Kötve, 184 old., 17x24 cm
bolti ár: 690 Sk
kedvezménnyel: 650 Sk

Sós Dóra
Csuriélet
AB-ART
Fűzve, 80 old., 14x20 cm
bolti ár: 110 Sk
kedvezménnyel: 99 Sk

Rendkívüli karácsonyi árleszállítás! Decemberben húsz szá

Töltse fel könyvtárát az ünnepekre – rendeljen gyermek- és

1000 Sk feletti megrendelés esetén nem számítunk fel postaköltséget (65

Balázsy Géza
Manódombi huncutok
AB-ART
bolti ár: 210 Sk kedvezménnyel: 168 Sk

Nemes Nagy Ágnes
Bors néni könyve
Kalligram
bolti ár:280 Sk kedvezménnyel: 224 Sk

Simkó Tibor
Tikirikitakarak
Kalligram
bolti ár: 220 Sk kedvezménnyel: 176 Sk

Mikola Anikó
Az Arany-patak
AB-ART
bolti ár: 130 Sk kedvezménnyel: 104 Sk

Palotai Boris
Zöld dió
Kalligram
bolti ár: 240 Sk kedvezménnyel: 192 Sk

Tóth László
A boszorkány porszívója
Kalligram
bolti ár: 250 Sk kedvezménnyel: 200 Sk

ékos kedvezmény!
úsági műveket.

Tóth László
A Zöld Vadász
Kalligram
bolti ár: 180 Sk kedvezménnyel: 144 Sk

És győz a gonosz?

A történet talán nem is mese, inkább allegória

Kovács Magda új könyvében a tőle megszokott természetességgel sétál valóság és mese között. Ezúttal azonban nem választ külön mesehőst, hogy általa közvetítse evilági és (nem túl-, hanem) mesevilági tapasztalatait az olvasóknak; a főhős, elbeszélő, megtapasztaló itt ő maga, ezt a pozíciót az első személyű narrációval is megerősíti.

„Ma is emlékszem" – kezdi meg a szerző a történetet, mely nyilván korábbi emlékekből táplálkozik, alapszintje egy ház vásárlása, berendezése körül bonyolódik, és újabb költözéssel fejeződik be. Túl egyszerű és hétköznapi lenne azonban, ha az írónő csak az elsődleges valóságot ábrázolná. Mindjárt a történet elején az idilli hangulatba, a ház és természet tökéletes összhangjába robban a balsejtelem, a volt háztulajdonos feleségének különös víziója. A baljósságot, a gonosz létezését és romboló munkáját a később előbukkanó falkaparászó manók elbeszélései is bizonyítják. A gonosznak ebben a könyvben rendkívül változatos a megjelenési formája, baglyok, sárkány, vérfarkas-ivadékok és az előzmények nélkül felbukkanó Szipirty mami, aki (nem tisztázott módon) a teljes pusztulás előidézője.

Mert a történet végén – sajnos – teljes a pusztulás. A fákat kivágják, a kertet letarolják, a házból a lakók továbbköltöznek. A kedves mesebeli lények pedig eltűnnek, felszívódnak, és ezen a ponton számomra megbicsaklik a történet. Miért erősebb a gonosz a jónál? S ha ezt a tényt elfogadjuk is mint realitást, akkor is nehéz megbékélni azzal, hogy a jó erői fel sem veszik a harcot a gonosszal, meg sem próbálják legyőzni azt, vagy legalább késleltetni a pusztulást. Mindenki menti a bőrét. Az írónő és családja, a tündércica, a manók, a beszélő csóka. A fák kiválasztott királya, Topolya úr is, aki elbúcsúzik alattvalóitól, és odébbáll. Ijesztően emberi viselkedés. Ijesztően reális, minden meseiség nélkül.

Talán éppen erről szól ez a könyv: hogy tűrjük a rosszat – gyávaságból vagy kényelemből vagy tehetetlenségből. A rossz sorsszerűen bekövetkezik, utána elölről kezdjük máshol, másokkal, és soha nem állunk ellen. Talán nem is mese. Inkább allegória.

Ha a jó nem harcol, mi értelme vajon annak, ha valaki megérzi és megérti a természetet és a meselények alakjában jelentkező fikciót?

Ha ezt a képességet nem használhatja ki semmire, csak a keserű tapasztalat továbbadására?

Merjük-e reménysugárnak venni a harmadik generációra is átöröklődött képességet? A kérdésekre nincs válasz. Az idő kereke tovább forog, és az írónő hálás, hogy unokája véletlenül kiejtett szava révén visszatértek az emlékek. A végkicsengés nem pesszimista. A sokat megtapasztalt, sokszor szenvedett ember megnyugvása ez, aki képes volt a szépet, a harmóniát emlék formájában megőrizni a pusztulás közepette is, aki képes volt meglátni az idillt, mely hébe-hóba felvillant.

A maga módján nyilván számvetés ez a könyv. Megmérettetés és (talán) könnyűnek találtatás. Szerencse, hogy a gyerekolvasók mindezt még nem érthetik meg, őket remélhetőleg leköti a két szimpatikus manó, a mogorva csóka és a világoskék cica felbukkanása, no meg Topolya úr csodálatos átváltozása.

Kozsár Zsuzsanna

Kovács Magda
Topolya úr csodálatos átváltozása
Méry Ratio

Kovács Magda legújabb meséskönyve egy különös házikóban játszódik, ahol emberek élnek, de manók suhognak a falban, és sárkányok riogatják a városka lakóit. A városban természetesen különös dolgok történnek, amelyek hol szomorúsággal töltik el az olvasót, hol felemelő érzéssel. Kovács Magda varázslatos nyelvezete ebben a könyvben is tündököl, és lebilincseli a legkisebb olvasót. Illusztrálta: Polányi Rita.

Kötve, 56 old., 19,5x31,5 cm
bolti ár: 230 Sk
kedvezménnyel: 210 Sk

Karácsonyi árleszállítás! Harminc százalékos kedvezmény!

Rendeljen a Kalligram világirodalmi remekeiből.

1000 Sk feletti megrendelés esetén nem számítunk fel postaköltséget (65 Sk).

Barnes, Djuna
Éjerdő
bolti ár: 160 Sk
kedvezménnyel: 112 Sk

Chwin, Stefan
Hanemann
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 203 Sk

Durych, Jaroslav
Wallenstein árnyai
bolti ár: 590 Sk
kedvezménnyel: 413 Sk

Fitzgerald, F. Scott
Az utolsó cézár
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 203 Sk

Schnitzler, Arthur
Therese
bolti ár: 310 Sk
kedvezménnyel: 217 Sk

Šimko, Dušan
Esterházy lakája
bolti ár: 329 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

Topol, Jáchym
Éjszakai munka
bolti ár: 230 Sk
kedvezménnyel: 161 Sk

Urban, Miloš
Hastrman, a vizek fejedelme
bolti ár: 320 Sk
kedvezménnyel: 224 Sk

Vilikovský, Pavel
Az utolsó pompeji ló
bolti ár: 249 Sk
kedvezménnyel: 174 Sk

V. M. boszorkányairól

Vajkai Miklós *A zöld kígyógyermek* című könyve a népmese szövegerdejébe hív (a hátsó borító ajánlása, valamint a kiadói katalógus annotációja alapján). A népmese létmódja pedig maga a mesélés folyamata, az apáról fiúra szálló szájhagyomány, vagyis az élőbeszéd. Az újra- és újramondott történetek az *örökséget* biztosítják, az állandóságot (*a históriának se vége, se hossza),* ugyanakkor minden egyes mesélő akár szándékosan, akár ösztönösen-akaratlanul alakítja, másítja, elmozdítja az eseményeket, a hangsúlyokat, az arányokat és árnyalatokat, nincs két szó szerint megegyező változat. Folytonosság és szüntelen változás jellemzi tehát a népmeseszövegeket, mindaddig, amíg a beszédben élnek. Amint lejegyzik őket, véglegessé válnak (ez persze jelenthet jót is, rosszat is). A népmesegyűjtés és főleg a lejegyzés oka rendszerint a félelem: megszakad a folyamat vagy a nemzedéklánc, a mesék pedig eltűnnek az idő süllyesztőjében. Célja pedig a féltő gondoskodással rögzített szöveg átörökítése (egy optimistán feltételezett érdeklődő utókor számára) vagy éppen hozzáférhetőségének biztosítása (mondjuk más közösségek, nyelvek számára is akár). A népmesegyűjtemények gyakran jelölik a mese *származását:* születési (geográfiai) helyét, esetleg a (néprajzilag is pontosan körülírható) közösség, népcsoport nevét.

Vajkai meséi a csallóközi népmesei hagyományból merítenek, ha hihetünk (és persze miért ne tennénk) a borító meghatározásának. A lejegyzett mesékben ugyanis túl sok földrajzi név nem fordul elő (a Csallóköz is talán egyetlenegyszer). Viszont a számtalan közelre mutató határozószó (ide, itt, innen) valószínűleg nem az általánosítást célozza, hanem azt példázza, hogy a helyszínek bemutatása felesleges, hiszen azokat a (bizonyos szöveghelyeken külön is megszólított) hallgatóság jól ismeri. Az időjelölések sem konkrétak (ami természetesen a mesének kötelező fordulata is), de az mindig biztonsággal megállapítható, hogy az események régvolt időben zajlottak-e, vagy esetleg a mesélő életidejében. Ugyanis a jelen vagy a közelmúlt szereplői mindig nevesítettek, míg a régvolt idők figuráit anyagi helyzetük vagy foglalkozásuk szerint lehet azonosítani.

Kevés kivételtől (a kötetcímadó mese, a *Karáb király és a kékarany madár,* az *Óriások)* eltekintve a mesealakok hétköznapi emberek: nincstelenek, juhászok, kovácslegények, kocsmárosok, ami talán azt mutatja, hogy a csallóköziek nem szívesen kalandoznak költött birodalmakban, sokkal inkább saját magukról szeretnek hallani történeteket. Mesélés közben emlékeket idéznek (az emlékezés többször tematizálódik: a *Mese a juhászról* főhőse emlékezetével múlatja az időt, a *Szegény Nyúl Piroska néném* mesélőjét a húga látványa mindig egy bizonyos eseményre emlékezteti, az *Erna városa cigányai*ban is emlékezésfolyamot indít a kislány váratlan érkezése), elődök alakját elevenítik fel, akik elképedést és csodálatot váltanak ki. De ez fordítva is érvényes: amikor emlékeznek, akkor mesélnek is. A kollektív emlékezet léte, elevensége tehát elsősorban a mesében tárul fel, ezért fordul elő gyakran a mesélés és a mesehallgatás ténye a narrátori-mesélői kiszólásokban. Az emlék-mesék (vagy meseemlékek) szereplői (és hallgatói) összetartoznak, egy viszonylag zárt közösséget alkotnak (vannak visszatérő alakok, pl. Borókáné, Vesszősy pásztor), világuk és értékrendjük azonos. Hétköznapjaik megközelíthetők az eseménytelenség felől, éppen ezért a róluk szóló némely szöveg (pl. *Mese a juhászról)* meseműfaji besorolása is kérdéses (bár erre az ingoványos talajra talán nem is tanácsos lépni, a számos mesemeghatározás-kísérlet közül ugyan melyiket is választhatnánk...) És megközelíthetők a tudatlanság felől, melynek egyenes következménye a hiszékenység, és máris eljutunk a babonák bűbájos tartományába: a húsz mese közül tizenkettőben van jelen fő- vagy mellékszereplőként a boszorkány, négyben az ördög, egyben az iglic (az *ördög pacsirtája*). A boszorkány tehát kiemelt figura, aki különös képességekkel rendelkezik, csapást, bajt, rontást hoz vagy éppen elhárít, különböző alakmásokban jelentkezik. Boszorkány lehet bárki, aki különbözik a közösség tagjaitól életmódjában, szokásaiban, tulajdonságaiban. A korán megözvegyült, újabb családot nem alapító, gyermeket nem szülő, zárkózott, másokkal alig érintkező asszony a közösség szemében boszorkány, különösen ha soha nem gyújt este világot, és halála után nem megy tönkre a háza, portája (*Borókáné, az utolsó boszorkány).* Gyakran viszont szépasszonyként tűnik fel, kelleti magát, elcsábítja a kiszemelt férfit, hogy aztán tönkretegye (megszégyenítse: *Egy legény viszontagságai;* cserbenhagyja: *Mese a kocsmárosról;* legyengítse: *A kovácsmester felesége*). De boszorkánnyá válik az ártatlan gyereklány is, miután megtapossa az ördög; saját szenvedései viszont egy közösség életét szolgálják, hiszen gyógyítja tagjait és megjövendöli sorsukat (*Erna városa).* A boszorkány tehát teljesen hozzátartozik a hétköznapokhoz, félelmetes lény ugyan, mégis elfogadható a létezése, sőt olykor akár le is győzhető (*A kovácsmester felesége, Egy legény viszontagságai).* A mesélő ráadásul *domesztikálja* is azzal, hogy családtagjai között is számon tart boszorkányt, pl. a *Szegény Nyúl Piroska néném* című mesében örökíti meg a boszorkány rokont, vagy éppen a *Juli néne nagyanyám* című szöveg egyenesen egy végig nem járt boszorkánybeavatási szertartást idéz fel (a nagymama boszorkánykodásának célja elsősorban a *suhanás,* vagyis a szabad szárnyalás – felülemelkedés az eseménytelen hétköznapokon? –, amit aztán folytonos mulatással pótol...) A nő boszorkányok mellett találkozhatunk bűbájos férfiakkal, az ördöggel cimboráló dudás pásztorral és követőjével (*Vesszősy pásztor, „Aki dudás akar lenni..."*), valamint a boszorkányos pappal, aki azonfelül, hogy kieszi a híveket a vagyonukból, még a nyájat is szétkergeti (*A vásáros idő* így már-már parabolikus szöveggé válik).

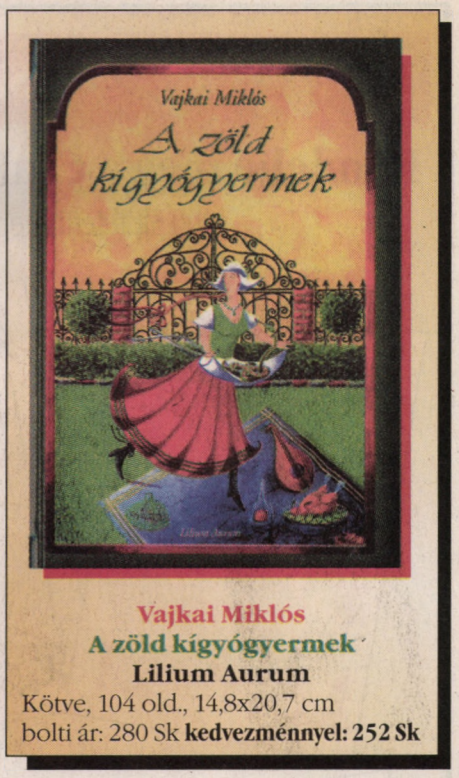

Vajkai Miklós
A zöld kígyógyermek
Lilium Aurum
Kötve, 104 old., 14,8x20,7 cm
bolti ár: 280 Sk **kedvezménnyel: 252 Sk**

A babonás, boszorkányos, ördöngös meséktől eltér a kötetcímadó *A zöld kígyógyermek,* a *Karáb király és a kékarany madár,* valamint az *Óriások.* Az előbbiben a főszereplő fiktív hős, a másodikban a kék cseréptányért formázó kerek birodalom a költött díszlet, az utóbbi szintén mesefigurákat vonultat fel, de ez egyúttal mítosz is, mely az idő múlásának lehetséges magyarázatát adja.

A könyv szövegei-meséi amellett, hogy beavatnak egy közösség önértelmezésébe, világmagyarázatába, egy sajátos nyelvi világba is csábítanak. Nem kifejezetten folklorizáló nyelvvel van dolgunk, bár színez néhány bizarr csengésű tájszó. Archaizálás és egészen mai fordulatok teszik próbára egymást. Feltűnőek a rövidre zárt mondatok, tömör szerkezetek; a szűkszavúság, amellett, hogy a leírások-jellemzések érzékletesek, szóképekben bővelkedőek. Így működik a babona is: a kimondhatatlan belülről feszít.

Takács János illusztrációi is a babonás világot hangsúlyozzák. Az erőteljes, sötét tónusú, keretbe zárt képek a népi kultúra tárgyi világát és érzelmeit idézik. Az oldalszámokat kígyó keretezi, a címek alatt nyelvét öltő kígyó feszül – állandó figyelmeztetés a gonosz kísértésére, az ártó szellemek csábítására? Vagy ez is a baj elhárítását szolgálja?

N. Tóth Anikó

Karácsonyi árleszállítás! Ötven százalékos kedvezmény!

Rendelje meg a Csallóközi Kiskönyvtár sorozat alábbi köteteit.

1000 Sk feletti megrendelés esetén nem számítunk fel postaköltséget (65 Sk).

Ág Tibor
Az Aranykert muzsikája
bolti ár: 292 Sk kedvezménnyel: 146 Sk

Baranyai József
Nagyobb munkái
bolti ár: 364 Sk kedvezménnyel: 182 Sk

Fényes Elek
Komárom vármegye leírása
bolti ár: 94 Sk kedvezménnyel: 47 Sk

Földes Gyula–Rudnay Béla
Két könyv a csallóközi árvédekezés történetéről
bolti ár: 188 Sk kedvezménnyel: 94 Sk

Házi Jenő
Pozsony vármegye középkori földrajza
bolti ár: 364 Sk kedvezménnyel: 182 Sk

Horváth Ildikó–Telekiné Nagy Ilona
Csilizköz földrajzi nevei
bolti ár: 124 Sk kedvezménnyel: 62 Sk

Ipolyi Arnold
Csallóközi uti-képek
bolti ár: 166 Sk kedvezménnyel: 83 Sk

Koncsol László
A Csallóköz városai és falvai I.
bolti ár: 364 Sk kedvezménnyel: 182 Sk

Koncsol László
A Csallóköz városai és falvai II.
bolti ár: 282 Sk kedvezménnyel: 141 Sk

Kumlik Emil
A szabadságharc pozsonyi vértanúi
bolti ár: 156 Sk kedvezménnyel: 78 Sk

Kúr Géza
Küzdelmeink
bolti ár: 166 Sk kedvezménnyel: 83 Sk

Nagy Iván
A csallóközi dudáshagyomány
bolti ár: 240 Sk kedvezménnyel: 120 Sk

Piry Cirjék János
Érsekújvári napló 1848/49
bolti ár: 166 Sk kedvezménnyel: 83 Sk

Szabó János–Borsos Mihály
A nagyfödémesi plébánia múltjából
bolti ár: 198 Sk kedvezménnyel: 99 Sk

Szomjas-Schiffert György
Hajnal vagyon, szép piros
bolti ár: 250 Sk kedvezménnyel: 125 Sk

Takács András
Csallóközi néptáncok
bolti ár: 240 Sk kedvezménnyel: 120 Sk

Valesius Antal János
Levelek 1725–1740
bolti ár: 198 Sk kedvezménnyel: 99 Sk

Az egyedi többes

András Sándor Lutheránus Zen című könyvének első fejezetéről

A halál közelségében, ahogy Michel Foucault mondja, a nyelv sietőssé válik és – önmagát folytonosan újrateremtve – minduntalan elölről kezdődik. Seherezádé története ennek paradigmatikus esete. De vajon milyen az a nyelv, amely magát a halált tematizálja? Mit jelent a halálról beszélni? E kérdés nem tehető fel anélkül, hogy ne kérdeznénk előbb valami mást is, valami eredendőbbet. Azt, hogy mit is jelent a halál.

András Sándor *Lutheránus Zen* című eszszékötetének kérdésirányai nem redukálhatók egyetlen kérdésre, sokféleségük és mélységük ezt nem teszi lehetővé. A fenti kérdés azonban megkülönböztetett jelentőségű számára, amennyiben alapot szolgáltat a felfoghatatlannal való szembenézésre. Már a könyv első lapján olvashatjuk: „mit jelent ez a szó, »halál«", miközben tudnunk kell, a halál nem pusztán szó, hanem valami más is. Egyelőre azonban nem tudjuk, hogy micsoda. Talán nem fedek fel nagy titkot azzal, ha elárulom, a szerző nem mondja meg nekünk később sem, hiszen maga sem tudja/tudhatja. Csak az tudja, mi a halál, aki már megtapasztalta; az ilyen ember azonban, jól tudjuk, nem beszél. Nem beszél, mert nincs már többé, aki beszéljen, gondolhatnánk, ha szerzőnk nem arról kívánna meggyőzni bennünket, hogy igenis van. Másként ugyan, mint az élők vagy a fiktív lények, de van. A kérdés tehát ekképp módosul: „hol és miként van az, aki meghalt?"

A gondolat, hogy a meghalt (szándékosan nem halottat írok, hiszen a halál és a meghalás közti különbségtétel a könyv egyik fő gondolati pillére) továbbra is van valahol, nem is annyira meghökkentő, ha olyan archaikus elképzelésekre gondolunk, amelyek szerint a halott eltávozott valahova: a túlvilágra, a mennyországba/pokolba, vagy éppen visszaköltözött az elődökhöz. Éppen ez utóbbi kapcsán mutat rá a szerző arra a különbségre, amely elválasztja az archaikus társadalmak gondolkodását korunk individuumközpontú gondolkodásától. Őseink számára 'egyén' és 'személy' nem esett egybe, ezt demonstrálja az a hit, amely szerint az újszülöttel a meghalt elődtér vissza. Mai gondolkodásunktól meglehetősen távol esik ez a modell, hiszen mindaz, ami számunkra „emberek esetében érezhetően-érzékelhetően adott, azt individuumnak gondoljuk." (29. o.) Individuumnak, vagyis olyannak, ami nem osztható, nem választható szét.

Az ősök számára az Ugyanaz pluralitásban létezett: „Mindegyik lazac Lazac, bár egy-egy lazac nem Lazac. Vagyis, a mi fogalmi gondolkodásunk szerint, mindegyik lazac megtestesíti a lazac fogalmát, de egy-egy lazac elpusztítása nem jár a lazac fogalmának az elpusztulásával (hiszen, ha elpusztítaná, nem tudnánk, mi pusztult el)." (28. o.) Az Ugyanaznak ez a pluralitása ma már nem tűnik olyan egyértelműnek, talán éppen azért, mert az ön-t hajlamosak vagyunk egy változhatatlan Ugyanazra redukálni. András Sándor amellett érvel, szerintem nagyon helyesen, hogy ez az Ugyanazra szűkítés nem állja meg a helyét; az ön pluralitását állító ősi elképzelés nyomaiban még ma is fellelhető. „Az ön egy, de többes számú" (40. o.) – olvashatjuk. Mit is jelent ez? Egyrészt azt, hogy (ma már) nem tudunk nem személyként gondolni önmagunkra; önmagunk számára úgy vagyunk ugyanazok, hogy mindenki mástól különbözünk. Másrészt azonban az, amit a szerző szóhasználatával élve ön-nek mondunk, sosem csak én-ből áll. Az én-t mondás kizárólag az egyes ember kiváltsága, mindez azonban – egyszerűen fogalmazva – nem elég. Nemcsak magunkban élünk/létezünk, hanem másokban is. Péntek nélkül nincs Robinson (52. o.). Az ön nem más, mint egyedi többes. Egyedi, mert senki mással fel nem cserélhető, többes, mert „együvé-tartozó, nem puszta sokaság." (53. o.) Nemcsak én, hanem én-te-ő-az, ahol a te-ő mindig másokban adódik (csak mások mondhatják rólam vagy valaki másról: te, ő; magamról ezt nem mondhatom), az 'az' (id) pedig az ön tudattalanja, vagy – egy másik megközelítésben – a deleuze-i „egyes szám negyedik személy." (158. o.) Az ön az én-te-ő-az dinamizmusának köszönhetően összegezhetetlen – hiszen a világ egy pillanatra sem szünetel. „A személynek nincs se kezdete, se vége, folyamata nem állítható meg, nem áll meg, nincs olyan eredet, amelyhez viszonyítva bármelyik számbavételnél a következőre vonatkoztathatóan is ugyanaz maradna." (52. o.)

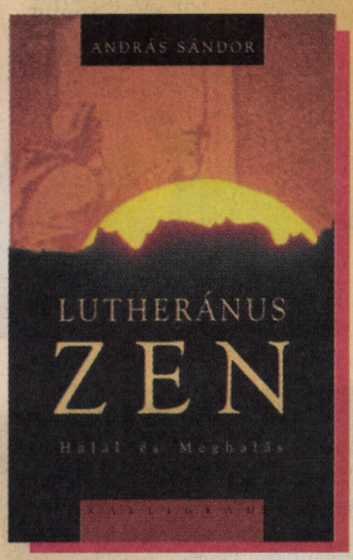

András Sándor
Lutheránus Zen
Halál és Meghalás
Kalligram

Másvilág, alvilág, mennyország és pokol. Mi történik a halálig, és mi utána? Milyen módon „él tovább" a meghalt ember?

Kötve, 376 old., 12x18,5 cm
bolti ár: 250 Sk
kedvezménnyel: 220 Sk

Milyen következményekkel jár ez a felismerés az eredeti kérdésfeltevésre nézve? Amíg az ember él, egy világban – a szerző szavával: környezetben – létezik. De vajon hol *van* az, aki már meghalt? Saját maga számára nyilvánvalóan sehol, hiszen *nincs* már az, aki számára a kérdés feltehető. A meghalt ember már nem tud én-t mondani. Megmarad azonban (mint te és ő) másokban, mások emlékezetében, még pontosabban: mások belvilágában. Nem mondhatjuk, hogy nem létezik már az, aki meghalt, hiszen létezik (igaz, csak nyomokban) másokban, egy-egy belvilágban. A halál trauma, de elsősorban mások számára az. Felfoghatatlan, olykor pedig az őrületig fájdalmas, hogy az, aki eddig a külvilágban (is) volt (érzékelhetően, kézzel foghatóan), egyszer csak nem található másutt, csak a belvilágban. „Magam úgy gondolom, hogy aki meghalt, nem térben távozott el, nem is időben, hanem létállapotában." (71. o.) Erre a létállapotra azonban egyelőre nincsen szavunk.

Keserű József

Postacímünk:
Vydavateľstvo Kalligram, s. r. o.
Staromestská 6/D P. O. Box 223
810 00 Bratislava 1
Tel./Fax: 00421-2-544 15 028
e-mail: distribucia@kalligram.sk

Karácsonyi ajánlatunk

Horváth Erika összeáll.
Vidám kalendárium 2005
AB-ART
Fűzve, 128 old.,
14,8x20,7 cm
bolti ár: 89 Sk
kedvezménnyel: 79 Sk

Scheirich László
A mi Magas-Tátránk
Nap Kiadó
Fűzve, 316 old.,
11,5x20,5 cm
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 250 Sk

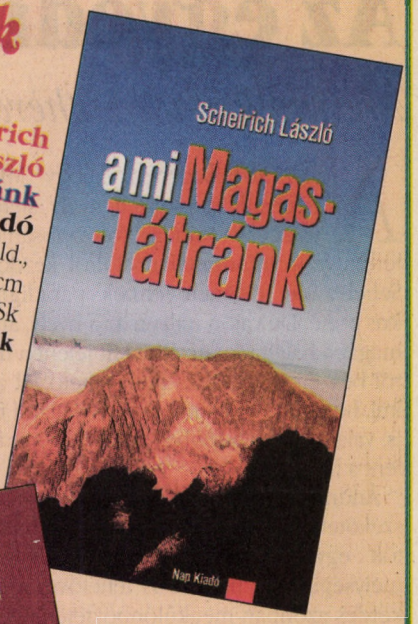

Gyürky Antal
Borászati szótár
Lilium Aurum
Kötve, 146 old.,
15x20,3 cm
bolti ár: 298 Sk
kedvezménnyel: 268 Sk

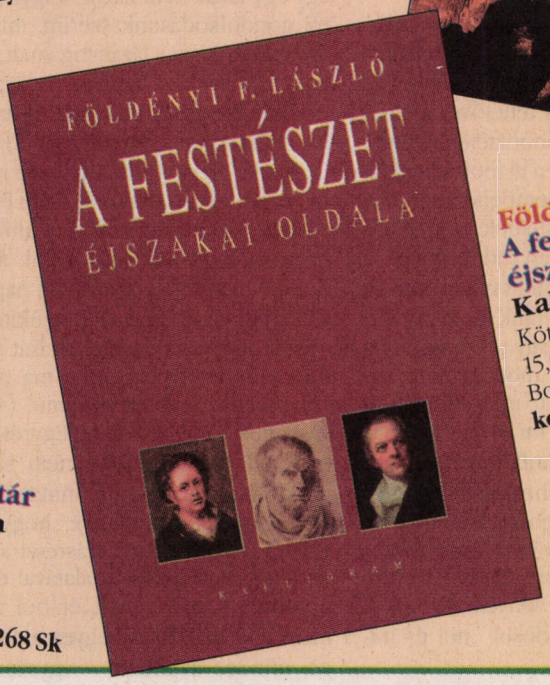

Földényi F. László
A festészet éjszakai oldala
Kalligram
Kötve, 568 old.,
15,5x21 cm
Bolti ár: 399 Sk
kedvezménnyel: 320 Sk

A bemutatott könyvek a megjelölt kedvezményes árukon megrendelhetők.
1000 Sk feletti megrendelés esetén nem számítunk fel postaköltséget (65 Sk).
Könyvtárak és iskolák, figyelem! 1000 Sk feletti megrendelés esetén 25% kedvezményt biztosítunk.

Szerző(k) és cím(ek):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A megrendelő neve:

.....

Lakhely, utcanév, ház- és irányítószám:

.....
.....
.....

Postacímünk:
Vydavateľstvo Kalligram, s. r. o.
Staromestská 6/D P. O. Box 223
810 00 Bratislava 1
Tel./Fax: 00421-2-544 15 028
e-mail: distribucia@kalligram.sk

A Tegnap és Ma sorozat legújabb darabjáról

Az irodalmi és esszétörténeti műfajok pluralitásának jegyében fogant monográfia

Nagy Gáspár műveinek olvasóközönsége nemcsak stabil, hanem meglehetősen széles is. Valószínűleg éppen ezért vetődött fel egy monográfia igénye a hivatalos-tudományos és a laikus-olvasói oldalról is. Egy olyan Nagy Gáspár-monográfia igénye, amely bemutat, áttekint, rejtett összefüggéseket taglal, háttérelemzésekkel szolgál, és kiemel fontosabb elemeket. Amely szétoszlathatja a kérkedők aggályoskodásait, de ha kell, a hívek túlzott képzelgéseit is. Görömbei András Nagy Gáspár-monográfiája, tekintettel az életmű kihívásaira, imaginárius, és képes felnőni az életműhöz.

Görömbei műve nem csak monográfia, hiteles és aprólékos életrajz, hanem egyszerre minden. A különböző irodalmi és esszétörténeti műfajok pluralitása jellemezi e jól megírt könyvet, amely a *Tegnap és Ma* sorozat újabb darabja. Olvashatjuk regényként is, ugyanakkor izgalmas kor- és kórtörténetként egy művelődéstörténeti korszakról és a költőről.

Görömbei a tudományos vizsgálat módszereivel teremt magának távlatos nézőpontot. „Emlékezni, látni, megnevezni és sohasem félni – eme szemléleti alapelvek szerint épül Nagy Gáspár költészetének morális és poétikai rendje. Verseinek gazdag metaforikus világába az általa »helybenzsákbanfutós«-nak nevezett kor égette bele az ítélkező játék, a keserű groteszk és irónia szilánkjait. Tényeket és látszatokat, valóságot és hamis ideológiát eltökélten szembesítő költészete könnyen felismerhető, csak reá jellemző költői látásmódot és nyelvet teremtett. a szinte szakrálisan morális költői személyiség és a rafináltan, leplezetten amorális kor ütközésének pontos megnevezése révén. A hazugság, a történelmi tudatzavar, a történelmi és kulturális nemzetszűkítés, öncsonkítás ellen küzdve adott és ad példát arra, hogy modernség és közösségi küldetés, hagyományok gazdag sokféleségéhez való kötődés és korszerű újítás, erkölcs és esztétikum nem kizárják, hanem feltételezik egymást. Nemcsak néhány történelmi jelentőségűvé vált versével járt ösztönzőn, szemléltetően előtte a magyarországi és kelet-közép-európai változásoknak. Egész személyisége, művészete tisztaságot sugároz és követel..." – írja Nagy Gáspárról tizenkettedik, *Szabadrabok* című, egybegyűjtött verseit tartalmazó kötete kapcsán, majd kissé módosítva, a monográfia fülszövegébe is átveszi e pár sort.

A monográfus ráébreszti olvasóját, hogy a költőnek soha nem kell titkolnia hitét, hiszen a hit lényegéhez tartozik, hogy szüntelenül megvallására készteti hordozóját. A hívő mindig hitvalló. De ha ezt a hitvallást költemény közvetíti, valamit még tartalmaznia kell, ami ezt a mindenkihez szóló egyetemességet szavatolja. Felmerült bennem a kérdés, vajon Nagy Gáspár verseinek esetében a normák esztétikaiak-e, avagy etikaiak. Aztán rádöbbentem, a költő számára – s erre példa lehet a magyar újklasszicizmust elindító Babits Mihály, vagy József Attila, Radnóti Miklós munkássága – az esztétikai és az etikai érték elválaszthatatlanok egymástól. A nagy vers e költők felfogása szerint mindig az erkölcsi megigazulás, a nagy erkölcsi értékek felé kalauzolja az olvasót, s természetesen az alkotásban megvalósuló példakövetés révén a költőt is.

Egy-egy monográfia megjelenése után problematikus szokott lenni a tudományos módszer mibenléte. Főleg a verifikáció az, ami itt problémát eredményezhet, s az irodalomtudományi igazságok általában csak a tudomány zárt rendszerén belül, a tudományos módszerek biztonságos, de kevesek számára átlátható, védő- s egyúttal akadályozó rendszerén belül derülnek ki és hatnak. Amennyire meg tudom ítélni, esetünkben rendben van minden.

Nehéz olyanról írni, ami nagyon kell nekünk. A gáncs, úgymint a hűvös elismerés, sőt a kíváncsi érdeklődés is, bőbeszédű. De mit szóljon a mama rég nem látott gyermekéhez, mit mond az asszony, aki kedvesének örül, s mit írhat a versek szeretője arról a költőről, aki megrendíti? Enyém ez a költészet, szeretem. Legjobban a hasonlatait. Nem akadnak meg az első szerencsés képtársításnál, nem a jelenségek felszínén játszóak, nem dermesztik mozdulatlanná az egymáshoz toluló elemek ölelkezését. Apró drámák Nagy Gáspár metaforái, szemünk előtt játszódnak. Észre kell venni csupán.

Monográfiájával Görömbei a mai magyar elméleti irodalom míves darabját alkotta meg, létrehozva mindazt, amit egy monográfiától elvárhatunk: biztos elméleti alapokon álló, a gyakorlatban használható elemzés formájában. A kötet tanulmányait nagyfokú belső koherencia jellemzi. Jó olvasást kívánok!

Turczi Árpád

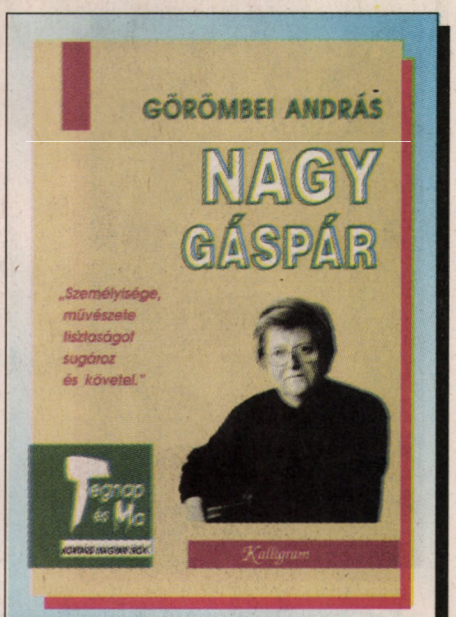

Görömbei András
Nagy Gáspár
Kalligram
Fűzve, 256 old., 12,5x18 cm
bolti ár: 210 Sk
kedvezménnyel: 190 Sk

Könyvjelző, Námestie SNP 30, 814 64 Bratislava 1

Könyvről könyvre

Ha szeret olvasni, s van véleménye az olvasott műről, most könnyen gyarapíthatja házi könyvtára állományát pusztán azáltal, hogy másokkal is megosztja véleményét. Beszámol az elolvasott könyvről, és másik könyvre tesz szert. Elég, ha megírja, miről szól a könyv s miért tetszett, írását a Könyvjelzőben legközelebb viszontláthatja, s jutalmul könyvet választhat.

A verseny feltételei nagyon egyszerűek: ismertesse a Könyvjelzőben fellelhető (a melléklet bármelyik számában borítóval és ármegjelöléssel szereplő) kiadványok közül azt, amelyiket volt módja olvasni, s elnyerte tetszését. A könyvismertető terjedelme ne legyen több tíz sornál! Ne felejtse el feltüntetni nevét és a címét, továbbá azoknak a könyveknek a jegyzékét (fontossági sorrendben), amelyek közül nyereményét kiválasztjuk.

(A szerk.)

Karácsonyi könyvújdonság

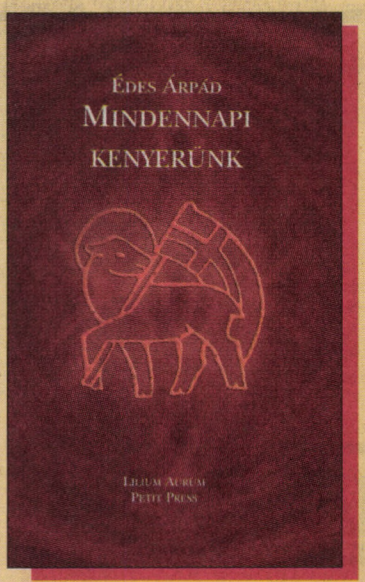

Édes Árpád
Haľko József

Mindennapi kenyerünk

Lilium Aurum
Petit Press

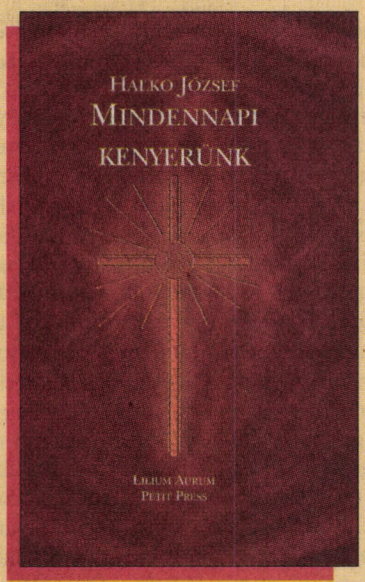

Rendhagyó kötet, mind tartalmában: egy református lelkész és egy római katolikus pap közös könyve, mind pedig formájában, hiszen a kétfelől olvasandó könyvnek tulajdonképpen se eleje, se vége. Ennek a nem mindennapi kiadványnak az Új Szó olvasói számára sem a szerzői, sem pedig az általuk írtak nem ismeretlenek, hiszen aki hétről hétre figyelemmel követte (és követi) a napilap Családi Kör mellékletében publikált igehirdetéseket, tisztában van vele, mit kínál számára ez a könyv. A cím önmagáért beszél: Haľko József és Édes Árpád írásainak legszembetűnőbb sajátsága, hogy mindennapi kenyérként, nélkülözhetetlen táplálékként szolgálnak.

Kötve, 75+75 old., 11,7x17,8 cm
bolti ár: 162 Sk **kedvezménnyel: 146 Sk**

Decemberi sikerlista-összesítésünk

Az olvasók által felállított népszerűségi sorrend

1. **Palotai Boris: Zöld dió**
2. **Scheirich László: A mi Magas-Tátránk**
3. **Tipary László: Szülőföldem szép határa**
4. **Bödők Zsigmond: Magyar feltalálók a hajózás és a vasút történetében**
5. **Csicsay Alajos: Híres és hírhedt személyek a magyar történelemben**
6. **Pénzes István: Anyanyelvi kavalkád**
7. **Szénássy Árpád: Felvidéki Árpád-kori templomok lexikona II.**
8. **Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig**
9. **Balázs F. Attila: Arcképcsarnok**
10. **Jarábik Balázs: Kán kánkán**
11. **Sándor János: Kolon. Egy falu a Zoboralján**
12. **Miklós László: Martos népviselete**
13. **Mirtse Zsuzsa: Égforgató csodagyűrű**
14. **Petrovai R. Sándor: Felvidéki kastélyok lexikona II.**
15. **Gyürky Antal: Borászati szótár**
16. **Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve**
17. **Szalatnai Rezső: Elfeledett esszék**
18. **Kulcsár Ferenc: Ördögszekér**
19. **Keszeli Ferenc: Pozsony... Anno...**
20. **Gágyor József: Tallósi szótár I.**

KÖNYVJELZŐ

Az Új Szó könyvekkel és olvasókkal foglalkozó melléklete

www.ujszo.com

Megjelenik
havonta egyszer

Készül
a Szlovák Köztársaság
Kulturális Minisztériumának
támogatásával

Szerkeszti:
Csanda Gábor

Levélcím:
Könyvjelző,
Námestie SNP 30,
814 64 Bratislava 1

Villámposta:
konyvjelzo@poetic.com

E számunk szerzői:

Beke Zsolt
(1973) irodalomtörténész, szerkesztő
(Dunaszerdahely),

Bolemant László
(1968) költő, fotográfus
(Bajcs),

Keserű József
(1975) irodalomkritikus
(Komárom),

Kozsár Zsuzsanna
(1970) író, szakíró (Kassa),

N. Tóth Anikó
(1967) író,
irodalomtörténész
(Ipolyság),

Turczi Árpád
(1969) költő, szerkesztő
(Mad)

A Könyvjelző legközelebb **január 20-án**, csütörtökön jelenik meg.